

Til Norges Bank

27. oktober 2015

Tilråding om å ta Alstom S.A. av observasjonslisten

1 Sammendrag

Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland tilrår å ta Alstom S.A. (Alstom) av fondets observasjonsliste hvor det har stått siden 2011. Rådet mener at risikoen for framtidig korrupsjon i Alstom er redusert, og at risikoen nå neppe er høyere enn i andre sammenlignbare selskaper. Dette er basert på en vurdering av selskapets interne anti-korrupsjonssystemer og at disse nå som følge av en forliksavtale i USA er gjenstand for rapportering av selskapet og dets eksterne advokater til det amerikanske justisdepartementet. Videre bygger tilrådingen på at 2/3 av selskapets virksomhet sannsynligvis skal overtas av GE innen utgangen av 2015.

2 Innledning

Som følge av Etikkrådets tilråding om å utelukke Alstom S.A. 1. desember 2010 besluttet Finansdepartementet 6. desember 2011 å sette selskapet til observasjon for inntil fire år. Etikkrådet ble pålagt å holde Alstom under særskilt observasjon i denne perioden og følge med på hvordan selskapet arbeider med og utvikler sitt system for korrupsjonsbekjempelse. Rådet skal også observere hvordan selskapet håndterer etterforskning av korrupsjonshendelser som ligger tilbake i tid, og følge med på om det dukker opp påstander om nye tilfeller av korrupsjon.

Både i 2012, 2013 og 2014 avga rådet observasjonsbrev til Finansdepartementet. Nedenfor oppsummeres rådets kontakt med selskapet gjennom observasjonsperioden, sentrale hendelser siden 2014 med relevans for vurderingen for 2015, den siste utviklingen i Alstoms anti-korrupsjonsarbeid og selskapets planer for sammenslåing av deler av virksomheten med GE. Avslutningsvis følger rådets vurdering og tilråding.

3 Kilder

Etter at Finansdepartementet besluttet at Alstom skulle observeres formelt, har Etikkrådet fulgt selskapets virksomhet. Det har blitt avholdt årlige møter mellom representanter fra rådet og Alstom.¹ Rådet har møtt juridisk ansvarlig i Alstom, *Chief Compliance Officer* i Alstom, en representant fra Alstom Norge, selskapets rådgiver fra advokatfirmaet Hughes Hubbard and Reed, Washington DC, som har bistått Alstom i dets prosess med Verdensbanken, og selskapets rådgiver fra advokatfirmaet Fulcrum Chambers, UK. Utover slike årlige møter har det også vært skriftlig kommunikasjon mellom rådet og selskapets representant i Norge og dets rådgiver i Fulcrum Chambers. I tillegg har rådet fulgt med på utviklingen av de ulike korrupsjonssakene som Alstom har vært, og til dels fortsatt er, involvert i.

I denne tilrådingen har Etikkrådet i tillegg til informasjon fra Alstom lagt vekt på informasjon som fremkommer i en forliksavtale i USA, og oppslag om Alstom i pressen.

¹ Første møte mellom representanter fra rådet og Alstom ble avholdt i februar 2012 i Oslo, deretter i januar 2013, april 2014 og siste gang i juni 2015 i Oslo.

4 Rapport for 2015

4.1 Sentrale hendelser siden Etikkrådets siste rapport i 2014 knyttet til tidligere korrupsjonsanklager

Alstom har vært under etterforskning ved Serious Fraud Office i Storbritannia i mange år. Dette har resultert i at det ble tatt ut tiltalebeslutning i 2014 og i 2015 i tre separate saker. Det er tatt ut tiltale for korrupsjon mot to datterselskaper, Alstom Power og Alstom Network UK², og seks av selskapets tidligere ansatte i India, Polen, Tunisia, Litauen og Ungarn. Tiltalebeslutning i sak 1, som omfatter anklager om korrupsjon i India, Polen og Tunisia, ble utferdiget i mai 2015, og saken skal opp for retten i mai 2016. Sak 2, som omfatter anklager om korrupsjon i Litauen, skal etter planen begynne i januar 2017.³ Det er uvisst når sak 3, som omhandler anklager om korrupsjon i Ungarn, vil kunne igangsettes. I disse tre sakene skal korrupsjonen ha foregått i tidsperioden mellom 1998 og frem til 2007.

Den mangeårige etterforskningen i USA førte til at Alstom i desember 2014 inngikk en forsliksavtale med det amerikanske justisdepartementet hvor selskapet erkjente bruk av korrupsjon og aksepterte en bot på USD 772 millioner. Det ble erkjent at morselskapet og datterselskapene Alstom Prom, Alstom Power og Alstom Grid gjennom flere av sine ledere og representanter hadde betalt flere titalls millioner USD i bestikkelser til offentlige ansatte i forbindelse med store kontrakter som ble vunnet i mange land, blant annet i Indonesia, Egypt, Saudi-Arabia, Bahamas og i Taiwan. Det ble fremhevet at korrupsjonsbruken var systematisk, og at den foregikk i over et tiår, det vil si fra og med slutten av 1990-tallet og helt frem til 2011.⁴ Fire av selskapets tidligere ledere ved Alstoms kontor i Connecticut har vært direkte involvert i straffesaken i USA. Tre av disse har erkjent straffeskyld i saken og mottatt en tilståelsesdom. Den fjerde tiltalte i saken venter straffesak i USA i løpet av 2015/2016.

Flere av korrupsjonsanklagene som var under etterforskning i 2014, er etter det Etikkrådet kjenner til, fortsatt ikke avsluttet. Dette gjelder anklagene som er fremsatt i Brasil, Latvia, Polen, Malaysia og i Slovenia.

4.2 Alstoms anti-korrupsjonsarbeid i 2015

I rådets tilrådning og i senere observasjonsbrev ble Alstoms etterlevelsessystem tillagt vesentlig vekt. Hensikten med et selskaps etterlevelsessystem er å forhindre, oppdage og sanksjonere brudd på lover og regler. Et slikt system kan si noe om risikoen for framtidig korrupsjon.

Siden 2010 har Alstom gjort en rekke endringer for å forbedre sine interne etterlevelsessystemer og prosedyrer for korrupsjonsforebygging i hele virksomheten. Samtlige forslag til forbedring som ble påpekt av den uavhengige advokaten som skulle følge selskapet

² Alstom Network UK ble tidligere kalt Alstom International Ltd.

³ Pressemelding fra Serious Fraud Office, 12. mai 2015, <http://www.sfo.gov.uk/press-room/latest-press-releases/press-releases-2015/former-alstom-director-faces-uk-corruption-charges.aspx>.

⁴ Pressemelding fra det amerikanske Department of Justice, 22. Desember 2014, <http://www.justice.gov/opa/pr/alstom-pleads-guilty-and-agrees-pay-772-million-criminal-penalty-resolve-foreign-bribery>, og <http://www.justice.gov/file/189331/download>.

i prosessen med Verdensbanken, er implementert.⁵ Som en følge av dette ble Alstom i februar 2015 tatt av Verdensbankens sanksjonsliste.⁶

Selskapet opplyser at det fortsatt bruker store ressurser på å forebygge korrupsjon i virksomheten.⁷ Selskapet mener selv at de viktigste tiltakene de siste årene er at Alstom siden januar 2014 ikke lenger bruker konsulenter på såkalte «suksesshonorarer», at samtlige pengeoverføringer går gjennom hovedkontoret i Paris og revideres nøye, og at ledelsen er helt tydelig på at korrupsjon ikke aksepteres. Videre viser selskapet til at samarbeidet med Verdensbanken har vært vellykket.

I tillegg til boten som ble ilagt i forbindelse med forliksavtalen selskapet inngikk med amerikanske myndigheter, er Alstom pålagt strenge krav som gjelder fra og med den datoen forliket ble signert og tre år frem i tid. Selskapet har forpliktet seg til å implementere og opprettholde påleggene fra den perioden Alstom var under overvåking av Verdensbanken. Dette betyr at selskapets interne korrupsjonsforebyggende prosedyrer overvåkes og evalueres. I tillegg må Alstom jevnlig møte og rapportere skriftlig til det amerikanske justisdepartementet. I dette ligger et krav om selvrapportering av troverdige korrupsjonsmistanker. Selskapet er videre pålagt å gi alle detaljer omkring sine interne anti-korrupsjonssystemer til departementet for å forsikre myndighetene om at systemene er målrettede og at de oppfyller myndighetenes krav. Alstom har gitt uttrykk for at selskapet har og vil fortsette med å samarbeide med myndighetene og at alle forslag til forbedringer av interne anti-korrupsjonsprosedyrer vil bli implementert.

4.3 Salg av store deler av selskapet

I juni 2014 ble det kjent at 2/3 av Alstom, det vil si *Power* og *Grid*, skal overtas av GE.⁸ Disse to delene av virksomheten vil da inngå i GE og bli underlagt etterlevelsessystemene som gjelder for dette selskapet. De nåværende etterlevelsessystemene i Alstom vil fortsette å gjelde for den gjenstående delen av selskapet, som er transportdelen.

5 Etikkrådets vurdering

På bakgrunn av den foreliggende informasjonen er det ikke tvil om at risikoen for korrupsjon i Alstom er betydelig redusert siden 2010. Dette skyldes for det første at selskapet har gjort omfattende endringer i sine interne anti-korrupsjonssystemer. For det andre synes det som om selskapsledelsen nå gir mye klarere signaler enn tidligere om at korrupsjon ikke er akseptert i selskapet, og at uregelmessigheter vil bli avdekket og sanksjonert. For det tredje vil de interne prosedyrene og eventuelle nye korrupsjonstilfeller og håndteringen av disse de neste tre årene bli overvåket av det amerikanske justisdepartementet. Selskapet skal sammen med sin eksterne advokat møte jevnlig med justisdepartementet og avgi skriftlige rapporter. Gjennom denne prosessen er det grunn til å tro at eventuelle mangler ved etterlevelsessystemet vil bli avdekket og korrigert. Endelig vises til at 2/3 deler av Alstom, det vil si *Power* og *Grid*, etter planen skal overtas av GE innen utløpet av 2015.

⁵ Møte mellom Etikkrådet og Alstom 30. april 2014.

⁶ Pressemelding fra Verdensbanken 23. februar 2015, <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2015/02/23/alstom-released-debarment>.

⁷ Møte mellom Etikkrådet og Alstom, 4. juni 2015.

⁸ Dette fremgår blant annet av selskapets nettsider, <http://www.ge-alstom.com/en/index.html>. I møte mellom Etikkrådet og Alstom den 4. juni 2015 ble det understreket at det er usikkert nøyaktig når denne sammenslåingen vil skje, men man antar at den blir gjennomført innen utgangen av 2015.

Selskapet opererer i sektorer og land hvor risikoen for korrupsjon antas å være meget høy. Til tross for at Alstom i dag synes å ha et robust etterlevelsessystem, er det viktig at systemet følges opp og utvikles i takt med risikobildet. Det avgjørende for å unngå grov korrupsjon i fremtiden er at selskapet utvikler en gjennomgripende bedriftskultur som innebærer nulltoleranse for bruk av bestikkelser. Den stadige utviklingen og forbedringen av de interne systemene i samarbeid med Verdensbanken de siste tre årene har ført til betydelige forbedringer i selskapets etterlevelsessystemer. Denne prosessen vil mest sannsynlig fortsette de neste årene både på bakgrunn av selskapets egne initiativ og på grunn av pågående forpliktelser som ligger i forlikavtalen med amerikanske justismyndigheter. Rådet antar derfor at korrupsjonsrisikoen i Alstom sannsynligvis er vesentlig lavere enn tidligere.

Finansdepartementet besluttet i 2011 at Alstom skulle settes på observasjonslisten i en periode på inntil fire år. På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor mener Etikkrådet at det nå er grunnlag for å ta Alstom av observasjonslisten.

6 Tilrådning

Etikkrådet anbefaler at Alstom S.A. tas av observasjonslisten.

Johan H. Andresen
Leder
(sign.)

Hans Chr. Bugge
(sign.)

Cecilie Hellestveit
(sign.)

Arthur Sletteberg
(sign.)

Guro Slettemark
(sign.)